

Naturoplevelser

For korte og lange ben

Marie, Marie, Marolle...

– flyv op til Vorherre og bed om godt vejr i morgen!

Alle kender vist denne lille remse om mariehønen, som er et af vores mest kendte og populære insekter. Se bare, hvor meget den bliver kopieret: som legetøj, i bøger, på tøj, sko, tasker, brevpapir og klistermærker og ikke mindst smykker. Og derudover er mariehønen en af vores allerbedste venner i haven.

Men hvor godt kender vi egentlig mariehønen? Vidste I fx, at denne lille, halvkugleformede bille findes der omkring 50 arter af – alene i Danmark?

Vores mest almindelige mariehøne er den syvplettede. Den er 6-8 mm lang. Dens to røde dækvinger gemmer på to halvgennemsigtige flyvevinger, som bliver foldet ud, når den skal flyve. Mariehønenes stærke farver gør, at den er meget synlig, men blandingen af den røde eller gule farve og de sorte prikker virker som advarselsfarver og signalerer til rovdyr, at de ikke skal spise mariehønen, fordi den smager og lugter grimt.

De fleste mariehøne-arter er rovdyr på både larve- og voksenstadiet og spiser blad- og skjoldlus og andre smådyr, men også pollen og svampesporer.

Glubske rovdyr

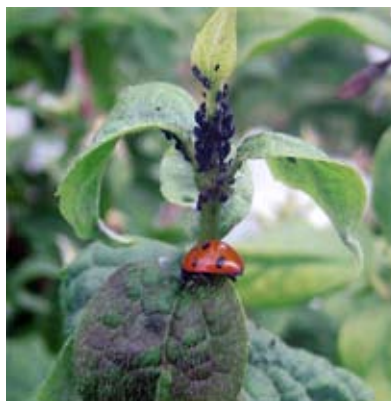
Allerede i februar kan man på lune dage se de første mariehøns komme frem fra deres vinterhi for at lune sig i den tidlige forårssol. I maj parrer de sig – gerne med flere partnere. De små gule æg lægges på blade i klynger med cirka 40 æg i nærheden af en bladlus-koloni. Så er maden inden for rækkevidde, når larverne klækkes i løbet af få dage.

Det er næsten ikke til at tro, at den lidt uhyggeligt udseende gråsorte larve med sorte og gule pletter på kroppen, skal blive til en skinnede rød mariehøne. Den guffer løs af bladlusene, men også af de uklækkede æg (den er altså kannibal!), og efter 2-3 uger – og tre hudskifter – er larven vokset til 10-12 mm.

Nu forpupper den sig, og inde i puppen sker den fuldstændige forvandling fra larve til bille.

Allerede en uge senere kommer en ny mariehøne frem.

I løbet af efteråret spiser den rigeligt, så den kan opbygge et fedtdepot, som den kan tære på i løbet af vinteren. Omkring november finder mariehønen sig et godt beskyttet sted, fx under lidt løst bark eller imellem tætsiddende grene, hvor den kan tilbringe vinteren i dvale.

Mariehøneår.

I år med mange bladlus kan man hen på sommeren opleve store mængder af mariehøns på strandene. Fænomenet opstår, når mariehønsene i en god periode har formeret sig så voldsomt, at der opstår fødemangel. Når det sker, vandrer eller trækker mariehønsene af sted i store flokke for at finde mad. Når de kommer til havet, stopper de, og mariehønsene samler sig nu i tusindvis på stranden.

Her kan man tit opleve mariehønsene som ubehagelige og irriterende, når de kravler rundt på kroppen. De kan nemlig godt bide, og det gør de, fordi de er tørstige. Sådan et år kaldes et mariehøne-år.

Lav et mariehøne-bo

Mariehøns overvintrer som voksne på beskyttede steder, fx under bark eller i tæt bevoksning. Hvis I vil gøre noget godt for mariehønsene, skal I sørge for, at de har et godt sted at overvintrere, så får I glæde af de små biller i haven næste år. Lad derfor endelig visne blade ligge omkring buske og hække i haven.

Tæt bunddække og pudeplanter, som får lov at være i fred om vinteren, er også godt. Der kan de godt lide at "putte" sig. Somme tider kommer de ind i bygninger og vil tit holde til i de kølige dele af huset, fx på loftet, i udhus og kælder, hvor de sætter sig i revner og sprækker.

Vil I gøre noget ekstra godt for mariehønsene, kan I lave et lille "hus" til dem:

Find en kort gren/stamme og bor huller ind fra alle sider. Hullerne skal selvfølgelig være i en tykkelse, så mariehønsene kan komme ind i dem. Sæt stammen et beskyttet sted, fx ved siden af kompostbunken.

I kan også binde et bundt tynde grene eller bambuspinde sammen, så der dannes små mellemrum, hvor mariehønsene kan klemme sig ind.

Kemisk forsvar – stinkende knæ

Bliver en mariehøne truet, vil den tit spille død og samtidig udskille en gul, bitter væske fra knæleddene. Dette "kemiske forsvar" beskytter mariehønen, for det både lugter og smager grimt. Den bruger det mod blandt andet angreb fra myrer (myrerne vil nemlig gerne forsvare deres luse-koloni, som de "malker" for honningdug).

Der findes også gule og sorte mariehøns.

En fremmed art

Harlekinmariehønen er en mariehøne, der stammer fra Asien. Denne art mariehøne blev fundet i Danmark første gang i 2006. Den kan blive et problem for de hjemmehørende arter af mariehøns, da den er et grådigt rovdyr, som er kendt for at spise andre mariehøns' æg, larver og pupper, og den skaber allerede nu problemer i andre europæiske lande. Man mener, den kan udkonkurrere andre, mere sjældne arter mariehøns og i øvrigt også forskellige andre grupper af insekter.

www.obsnatur.dk har en fin oversigt over forskellige mariehøne-arter.

Fotos: Jesper Bønløkke, Ole Fogh Nielsen, Kristian Ørsted, Lars Gejl, Susie Langebæk.

Vidste du det?

De voksne mariehøns æder 20-40 bladlus om dagen eller op til 6500 bladlus i løbet af deres levetid. Larven æder i løbet af sin udvikling op til 650 bladlus. Og det er noget, haveejere sætter stor pris på. Her er virkelig et miljøvenligt "våben" mod havens skadedyr. I nogle gartnerier og drivhuse udsætter man ligefrem mariehøns som en slags biologisk krigsførelse mod bladlusene.

